

БЪЛГАРСКА СЪДИЙСКА АСОЦИАЦИЯгр. София, e-mail: bgjudges@abv.bg

**ДО
КОНСТИТУЦИОННИЯ СЪД
НА РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ**

СТ А Н О В И Щ Е

**От
БЪЛГАРСКА СЪДИЙСКА АСОЦИАЦИЯ**

По обединени конституционни дела 15 и 16 от 2024г.

УВАЖАЕМИ КОНСТИТУЦИОННИ СЪДИИ,

Относно обединени конституционни дела 15 и 16 от 2024г. изразяваме следното стоновие:

Според чл. 280, ал. 5 от НК, в случаите по чл. 280, ал. 2, т. 5 от НК - превозното средство се отнема в полза на държавата, ако е собственост на дееца или се налага глоба в размер на пазарната стойност на превозното средство в лева, когато не е негова собственост. Това са случаите на превеждане през границата на страната на отделни лица или групи от хора без разрешение на надлежните органи на властта или макар с разрешение, но не през определените за това места, ако превеждането е организирано от група или организация или е извършено по поръчение и/или в изпълнение на решение на организирана престъпна група.

Чл. 281, ал. 4 от НК предвижда, че в случаите на чл. 281, ал. 2, т. 1 от НК превозното средство се отнема в полза на държавата, ако е собственост на дееца, или се налага глоба в размер на пазарната стойност на превозното средство в лева, когато не е негова собственост. Разпоредбата се прилага по отношение на лица, които по какъвто и да е начин противозаконно подпомагат чужденец да пребивава или преминава в страната в нарушение на закона, ако деянието е извършено чрез използване на моторно, въздухоплавателно или друго транспортно средство.

Според чл. 343, ал. 5 от НК, в случаите по чл. 343, ал. 3 и 4 съдът може да отнеме в полза на държавата въздухоплавателното средство, моторното превозно средство, плавателния съд или специалната машина, което е послужило за извършване на престъплението и е собственост на дееца, а когато деецът не е собственик - да присъди равностойността му. Това са случаите, когато при управляване на подвижен железопътен състав, въздухоплавателно средство, моторно превозно средство, плавателен съд, бойна или специална машина, лице наруши правилата за движение, с което по непредпазливост

причини тежка или средна телесна повреда или смърт, ако деянието е извършено в пияно състояние или след употреба на наркотични вещества или техни аналози или липето без медицински причини откаже да бъде тествано за алкохол и/или наркотични вещества, или техните аналози или от него е настъпила телесна повреда или смърт на повече от едно лице, или деецът е избягал от местопроизшествието, или е управлявал, без да има необходимата правоспособност, когато такава се изисква по закон, както и след превишаване на разрешената скорост в населено място с повече от 50 км/ч или ако деянието е извършено след преминаване на червен сигнал на светофарната уредба, или на пешеходна пътека, както и при причиняване на смърт или телесна повреда на повече от едно лице.

Чл. 343б, ал. 5 от НК предвижда, че в случаите на чл. 343б, ал. 1 - 4 от НК, съдът отнема в полза на държавата моторното превозно средство, послужило за извършване на престъплението и е собственост на дееца, а когато деецът не е собственик - присъжда равностойността му. Прилага се, когато се управлява моторно превозно средство с концентрация на алкохол в кръвта си над 1,2 на хиляда, установено по надлежния ред, когато се управлява моторно превозно средство с концентрация на алкохол в кръвта си над 0,5 на хиляда, установено по надлежния ред, след като деецът е осъден с влязла в сила присъда за деянието по чл. 343б НК, когато се управлява моторно превозно средство след употреба на наркотични вещества или техни аналози, установена по надлежния ред и когато същото деяние е извършено повторно.

Нормите на чл. 280, ал. 5 и чл. 281, ал. 4 са идентични. Те предвиждат при извършване на посочените в тях престъпления алтернативно или отнемане на превозно средство в полза на държавата, ако е собственост на дееца, или налагане на глоба в размер на пазарната стойност на превозното средство в лева, когато не е негова собственост.

Тази норма е в противоречие с принципа на правовата държава, с основополагащите принципи на правната сигурност и законоустановеност на наказанията. Глобата е наказание, предвидено в Общата част на Наказателния кодекс – чл. 37, ал. 1, т. 4 и чл. 47 от НК. Тя се определя в случаите и в рамките на предвиденото в Особената част на кодекса, като се съобразяват множество обстоятелства - степента на обществената опасност на деянието и дееца, подбудите за извършване на деянието и другите смекчаващи и отегчаващи вината обстоятелства, както и включително и финансовото състояние на дееца. След налагането ѝ, тя се вписва в справките за съдимост на дееца.

Отнемането на автомобила, ползван за извършване на престъплението и който принадлежи на дееца от друга страна, не е наказание, а превантивна мярка по чл. 53 от НК.

Недопустимо е за едно и също престъпление налагането на наказание – глоба/ако се касае за наказание глоба по НК/, да е в зависимост от това, дали при извършването му е ползван собствен на извършителя или чужд автомобил. Възможно е законодателят да не е имал предвид в случая наказанието глоба по НК, но подобна норма в Наказателния кодекс, където този термин се употребява за да се означи вид наказание, включено в системата на наказанията на НК, създава неяснота и води до неравно третиране на лицата, въз основа на случайни обстоятелства, които не се отразяват на обществената опасност на деянието или дееца.

Споделяме изцяло и съображенията на вносителите на искането, че нормите на чл. 280, ал. 5 и чл. 281, ал. 4 от НК не съответстват и на нормата на чл. 53, ал. 1, б. А и Б в Общата част на НК. Чл. 53, ал. 1, б. А и Б от НК предвиждат присъждане на равностойността на вещи предмет или средство на престъпление, или послужили за извършване на престъпление, само ако принадлежат на дееца, а чл. 280, ал. 5 и чл. 281, ал. 4 от НК – когато не са негова

собственост. Това прави напълно неясен характерът на тази мярка или наказание. НК е единен акт, който в Общата част урежда основните институти, принципи и норми на наказателното право, които доразвива в Особената част, където те се дефинират конкретно за всяко едно престъпление. Всяко едно наказание или мярка за конкретно престъпление в Особената част на НК, следва да съответства на конкретен вид наказание или мярка в Общата част. Противното е в нарушение на принципите на законоустановеност на наказанието, правната сигурност и върховенство на закона.

Ето защо, считаме, че Конституционният съд следва да обяви тези разпоредби за противоконституционни, поради противоречие с чл. 4, ал. 1 и чл. 6, ал. 2 от Конституцията.

Чл. 343, ал. 5 и чл. 343Б, ал. 5 от НК са с идентично съдържание. Те предвиждат отнемане в полза на държавата моторното превозно средство, послужило за извършване на престъплението, което е собственост на дееча, а когато деецът не е собственик – да се присъди равностойността му.

Споделяме мотивите на вносителя, че нормата на чл. 343, ал. 5, пр. 2 от НК не съответства на тази на чл. 53, ал. 1, б. А и Б от НК, доколкото престъплението по чл. 343 е непредпазливо, а чл. 53, ал. 1 от НК се прилага само за умишлени престъпления. НК е единен акт, който в Общата част урежда основните институти, принципи и норми на наказателното право, които доразвива в Особената част, където те се дефинират конкретно за всяко едно престъпление. Всяко едно наказание или мярка за конкретно престъпление в Особената част на НК, следва да съответства на конкретен вид наказание или мярка в Общата част. Противното е в нарушение на принципите на законоустановеност на наказанието, правната сигурност и върховенство на закона.

Изцяло споделяме мотивите на вносителя, че предвиденото чл. 343Б, ал. 5 от НК, в частта за присъждане на равностойността на автомобила, когато не е собственост на дееча противоречи на характера на общата норма на чл. 53, ал. 1, б. А и Б от НК, а и не съответства на другите хипотези на чл. 53 от НК. Чл. 53, ал. 1, б. А и Б от НК предвиждат присъждане на равностойността на вещи предмет или средство на престъпление, или послужили за извършване на престъпление, само ако принадлежат на дееча, а 343б, ал. 5 от НК – ако не са негова собственост. И тук е валидно, според нас, изискването всяко едно наказание или мярка, предвидени за конкретно престъпление в Особената част на НК, да съответства на конкретен вид наказание или мярка, уредени в Общата част. Противното води до неяснота за характера санкцията, което е недопустимо и води до прилагане на наказание или превантивна мярка, която не е предвидена в системата на наказанията и мерките в Общата част на Наказателния кодекс. Това обосновава противоречие на нормата с чл. 4, ал. 1 от Конституцията.

По отношение на разпоредбата на чл. 343Б, ал. 5, пр. 1 от НК изразявам следното становище: Автомобилът е предмет на престъплението по чл. 343Б от НК. Съответно, след изричното предвиждане в чл. 343Б, ал. 5 от НК, той следва да бъде отнет по реда на чл. 53, ал. 1, б. Б от НК. С нормата се въвежда задължително отнемане на МПС при този вид престъпления. Задължителният характер на тази мярка създава предпоставки за непропорционална намеса на държавата и за неравно третиране на извършители на едно и също престъпление.

Тази мярка на теория се прилага с цел превенция, т.е. цели осуетяване на възможността лицето да ползва вещта за извършване на престъпление. В случая тази цел се постига с налагане на предвиденото в закона наказание – лишаване на осъдения от право да управлява МПС. Липсата на възможност съдът във всеки един случай да може да прецени, с оглед конкретните обстоятелства, необходимостта от налагане на тази мярка в допълнение на

лишаването от права, създава опасност за несъразмерност на съвкупността от прилаганите наказателни санкции и мерки с обществената опасност на всяко конкретно деяние и десц. Голямата разлика в стойността на различните автомобили, които може да бъдат предмет на тази мярка, създава предпоставки за неравно третиране на извършителите на едни и същи престъпления - при сходни смекчаващи и отегчаващи отговорността обстоятелства. Следва да се има предвид, че се касае за престъпление на поставяне в опасност, а задължителното отнемане на МПС не е предвидено, дори в случаите на ПТП с причинена смърт. Нарушени са основни принципи на наказателното правораздаване - необходимостта за съответствие на наказанието с данните за обществената опасност на конкретното престъпление и на деца.

УВАЖАЕМИ КОНСТИТУЦИОННИ СЪДИИ,

По изложените съображения и предвид това, че към закона няма и адекватни мотиви и оценка на въздействието, считаме, че разпоредбата на чл. 343, ал. 5 от НК следва да се обяви за противоконституционна, като противоречаща на чл. 4, ал. 1 от и чл. 6, ал. 2 от Конституцията.

Гр.София,
13.11.2024г.

С уважение:

Даниела Попова
Председател на УС